

СТВОРЕННЯ КІРОВОГРАДСЬКОГО ЦЕНТРУ ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ТА ЙОГО РОЛЬ В ІНФОРМУВАННІ РЕГІОНАЛЬНОЇ ГРОМАДСЬКОСТІ ПРО ЗОВНІШНІ ПРІОРИТЕТИ УКРАЇНИ

16 червня 2010 року в Кіровограді відбувся семінар-тренінг «Створення Кіровоградського центру євроатлантичної та європейської інтеграції та його роль в інформуванні регіональної громадськості про зовнішні пріоритети України». Захід організував і провів Інститут трансформації суспільства у співпраці з Кіровоградським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти ім. В. Сухомлинського, на базі якого створюватиметься Центр, а також із Управлінням Головдержслужби України в Кіровоградській області й Кіровоградською міською радою за підтримки Центру інформації та документації НАТО в Україні.

Мета семінару-тренінгу:

- надання учасникам заходу об'єктивних знань про різні моделі міжнародної колективної безпеки: євроатлантичну (НАТО), євразійську (ОДКБ), нейтралітет (позаблоковість);
- обговорення питань щодо створення й основних напрямів діяльності Кіровоградського центру євроатлантичної та європейської інтеграції;
- визначення ролі Кіровоградського центру євроатлантичної та європейської інтеграції у формуванні в регіоні умов для поширення об'єктивної інформації про інтеграцію України в європейський простір;
- окреслення механізмів залучення різних сегментів регіональної громадськості до роботи Центру;
- формування у представників місцевої влади, науковців, освітян, громадських організацій і ЗМІ Кіровоградщини практичних навичок для проведення інформаційно-просвітницької роботи з питань європейської та євроатлантичної інтеграції серед мешканців області.

У заході взяли участь:

керівники Управління Головдержслужби України в Кіровоградській області, Кіровоградської міської ради, районних державних адміністрацій Кіровоградщини; представники Центру інформації та документації НАТО в Україні, Дипломатичної школи України при Міністерстві закордонних справ України, Інституту трансформації суспільства; викладачі й студенти вищих навчальних закладів, директори та вчителі загальноосвітніх шкіл Кіровоградської області, – загалом понад 80 осіб.

Зі вступним словом під час відкриття семінару-тренінгу виступили:

Соскін Олег, директор Інституту трансформації суспільства, професор кафедри міжнародної економіки та підприємництва Національної академії управління, керівник проекту зі створення Центрів європейської та євроатлантичної інтеграції в регіонах України

– Сьогодні у світі існують три основні моделі міжнародної колективної безпеки: євроатлантична, євразійська та нейтралітет. Українське населення ще до цього часу не має спільної думки та національної ідеї щодо того, в якому напрямку повинна рухатися держава і до якої системи міжнародної колективної безпеки Україні долучитися. І для цього дуже важливо вести дискусію з цих питань на рівні керівництва держави, політичної, економічної, інтелектуальної та наукової еліти. Саме політики, громадські діячі, науковці, викладачі та вчителі мають активно долучитися до визначення геополітичного місця України у світі та обрати найбільш оптимальну модель колективної безпеки.

Іванко Андрій, заступник директора Кіровоградського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти ім. В. Сухомлинського

– Світ увійшов у XXI сторіччя, але наша країна знаходиться ще під впливом радянських стереотипів, що відчутно впливає на стратегічний вибір України. Вирішуючи питання щодо інтеграції України в НАТО та Європейський Союз, не потрібно використовувати силу, а треба ґрунтовно аргументувати цю позицію та інформувати населення. Далеко не останню роль у цій місії відіграє викладач, бо саме через лекції вчителів і викладачів Україна вже сьогодні інтегрується культурно та морально в євроспільноту. Головне завдання, яке стоїть нині перед нами, – віднайти суспільний консенсус щодо української позиції на міжнародній арені.

Бойко Анатолій, начальник управління Головдержслужби України в Кіровоградській області

– Сьогодні дуже не просто Україні визначити своє геополітичне місце. Для цього і створюється Кіровоградський центр євроатлантичної та європейської інтеграції, який дасть змогу населенню України, і насамперед Кіровоградської області, більш чітко визначити свій вибір. У той же час не потрібно повністю відкидати співпрацю з різними інтелектуальними центрами, які мають за мету проінформувати людей щодо інших систем, ідеологій та моделей колективної безпеки.

Говорячи про перспективи європейської інтеграції, можна навести такий приклад. У 2007 р. у Болгарії люди жалкували щодо свого європейського вибору і вступу до Європейського Союзу. А вже у 2010 р. соціальний рівень життя у Болгарії значно покращився, оскільки розвинулися туристична галузь та інші сфери економіки. Звичайно, в ЄС є свої недоліки і переваги. Нові члени Євросоюзу сьогодні опинилися не в найкращому положенні, однак програми економічного розвитку реалізуються і європейські країни підтримують одна одну. Основне завдання Головної державної служби в Кіровоградській області – всіляко підтримувати Кіровоградський центр євроатлантичної та європейської інтеграції, який нині створюється. Планується, що у цьому Центрі мають пройти підготовку понад 12 тис. державних службовців Кіровоградської області, що дасть змогу вже в майбутньому

реалізувати набуті знання для розвитку і процвітання нашої країни.

Пупишева Валентина, директор гуманітарного департаменту – заступник Кіровоградського міського голови з питань діяльності виконавчих органів ради

– Безперечно, нам необхідно усвідомити, що Україна – європейська країна, а відтак євроатлантичний курс є доцільним для захисту наших кордонів, населення та національних інтересів. Сьогодні не важко уявити нашу цілковиту незахищеність і дуже низький рівень життя порівняно з іншими європейськими країнами. Тому єдиним рішенням проблем соціального захисту, низького рівня розвитку демократії, дотримання прав та свобод людини і розбудови правової держави є інтеграція до Північноатлантичного альянсу та Європейського Союзу. Кіровоградський центр євроатлантичної і європейської інтеграції має забезпечити держслужбовців, викладачів, студентів об'єктивною інформацією щодо цілей, завдань та принципів діяльності НАТО і ЄС.

Ротаєнко Світлана, керівник програм Центру інформації та документації НАТО в Україні

– Центр інформації та документації НАТО в Україні був створений у 1997 році. Основним завданням Центру є надання об'єктивної, незаангажованої інформації щодо завдань, цілей і принципів діяльності Північноатлантичного альянсу. Сьогодні НАТО – це військово-політична організація, яка впроваджує, реалізує та підтримує різноманітні програми не тільки військового, а й невійськового, наукового характеру. Наш Центр має власну Інтернет-сторінку, на якій розміщується інформація про програми НАТО, новини Альянсу. Центр організовує також ознайомчі візити до штаб-квартири НАТО представників громадських організацій, вищих навчальних закладів, ЗМІ та ін. груп населення України. Проводиться спільна робота з органами виконавчої влади, зокрема Головним управлінням державної служби України, щодо інформаційно-просвітницької роботи. Центр інформації та документації НАТО в Україні діє і завжди готовий допомогти викладачам та вчителям в отриманні інформації про Альянс.

Під час семінару розглядалося питання «Національна безпека України: вибір оптимальної моделі». На цю тему зі своїми презентаціями виступили:

Соскін Олег, директор Інституту трансформації суспільства

– Міжнародна колективна безпека – це захищеність держав від зовнішніх загроз шляхом створення спільних організацій та інституцій, а також впровадження певної системи заходів, спрямованих на підтримку міжнародного миру, запобігання війні, надання колективної відсічі агресії та колективної допомоги. Ця співпраця здійснюється в рамках ООН, міжнародних організацій як світового, так і регіонального рівня.

Колективна безпека держав-учасників базується на таких основних принципах: неподільність безпеки: агресія проти однієї держави-учасника розглядається як агресія проти всіх держав-учасників; однакова відповідальність держав-учасників за збереження безпеки; невтручання у внутрішні справи і врахування інтересів один одного; колективна оборона; прийняття рішень із

принципових питань забезпечення колективної безпеки на основі консенсусу; відповідність складу та готовність сил і коштів масштабів військової загрози; можливість розміщення окремих військових баз та об'єктів одних держав-учасників на території інших.

Якщо ж країна проголошує себе нейтральною, то відповідно всі ці ознаки колективної безпеки мають бути відсутніми. Якщо це перенести на Україну, то ми сьогодні знаходимося в невизначеному стані, керівництво виступає за позаблоковість, тоді як на території України розташована іноземна військова база, а наші військові беруть участь у різноманітних миротворчих операціях. Все це ще раз говорить про невідповідність України статусу держави, який чітко прописаний у Конституції України.

Ситуація у світі склалася таким чином, що потрібно визначити свій вектор зовнішньої політики для виживання етносу та збереження української нації. Враховуючи скорочення населення України щорічно на 250 тис. людей і небажання зробити свій цивілізаційний вибір, український етнос у майбутньому на території України буде вже не титульний, а другосортний. Тому дуже важливо нашому поколінню вирішити, яким шляхом рухатися Україні, щоб наші діти та онуки вже остаточно його впровадили в життя і жили за європейськими та євроатлантичними принципами та цінностями.

Яку модель колективної безпеки обрати? Існує три варіанти: євроатлантична модель (НАТО), нейтралітет (позаблоковість), який обрали Австрія, Швеція, Швейцарія, євразійська модель (ОДКБ). Усі три моделі суттєво відрізняються одна від одної.

Нейтралітет – це політично-правове становище держави, яка не бере участі у війні й не надає жодної допомоги воюючим державам; це невтручання у чужі справи, будь-яку боротьбу, суперечки і т. ін. На Другій Гаазькій конференції у 1907 р. права та обов'язки нейтральних держав було юридично кодифіковано у кількох конвенціях, найбільш важливими серед яких є V (щодо сухопутної війни) та XIII (щодо морської війни). У сучасному міжнародному праві нейтралітет існує в таких формах:

- нейтралітет держави у ході війни,
- постійний нейтралітет,
- квазінейтралітет (політика неприєднання).

Україна не може бути нейтральною через особливості свого геополітичного положення між двома цивілізаціями – західною (НАТО) і східною (ОДКБ). Ще одна особливість нейтралітету полягає в тому, що його не проголошують, а визнають інші країни. Дефініції «позаблоковість» у міжнародному праві не існує, а є лише поняття «нейтральність», яке наводилося вище.

Сьогодні настав час відповідальності за слова та висловлювання. І ті люди, які вважають, що модель євразійська чи євроатлантична буде найкращою для розвитку України, мають брати на себе всю повноту відповідальності за можливі позитивні чи негативні явища.

Євразійська модель колективної безпеки передбачає вступ до Організації Договору колективної безпеки (ОДКБ), яка створена 15 травня 1992 р. Країни – члени ОДКБ (7): Росія, Вірменія, Білорусь, Казахстан, Киргизстан, Таджикистан, Узбекистан. Відповідно до офіційних російських документів, ОДКБ «розглядається як головний міждержавний інструмент, покликаний протистояти регіональним викликам і загрозам військово-політичного та військово-стратегічного характеру, вклю-

чаючи боротьбу з незаконним обігом наркотичних засобів і психотропних речовин».

Ключовою країною ОДКБ є Росія. Організація має цінність для РФ як інструмент реалізації російської зовнішньої політики та як засіб відновлення впливу Росії на пострадянському просторі. Критеріїв для прийому до ОДКБ не існує. Щоб стати членом ОДКБ, не треба відповідати демократичним критеріям і мати реформовану економіку та судову систему. Влада Росії намагається подати ОДКБ як реальну альтернативу НАТО і всіма силами домагається збільшити вагу ОДКБ у системі міжнародних відносин.

Долучення до євроатлантичної системи безпеки передбачає вступ країни до НАТО і ЄС. Слід зазначити, що держави – члени ЄС залишаються незалежними суверенними націями, що утворили спільні інституції, яким делегували деякі зі своїх законотворчих повноважень, наприклад, у таких галузях, як транспортна, комерційна, аграрна.

У 1993 р. Європейська Рада визнала право країн Центральної та Східної Європи на вступ у ЄС після досягнення ними «копенгагенських» критеріїв:

- політичні – досягнення країною-кандидатом стабільності установ, які гарантують демократію, верховенство закону, а також дотримання прав людини та захист прав меншин;
- економічні – наявність розвинутої ринкової економіки і спроможність витримати тиск конкуренції та ринкових сил у межах Євросоюзу;
- членські – готовність узяти на себе зобов'язання, що випливають із членства в ЄС, зокрема визнання завдань політичного, економічного і валютного об'єднання.

Сьогодні в Україні відсутні системні відносини з Європейським Союзом. Діє тимчасова річна Угода про партнерство та співробітництво України з ЄС. А угоди про асоціацію між Україною та Євросоюзом не існує до цього часу. Найбільш оптимальний шлях до ЄС для України лежить через Східне партнерство. Це проект Європейського Союзу, що має за мету зміцнення стосунків зі східними сусідами ЄС і є продовженням східного напрямку існуючої Європейської політики сусідства.

Будь-яка модель – це параметри. НАТО об'єднує найбільші країни із населенням близько 1 млрд. і ВВП – \$30 трлн. Щоб вивести Україну на шлях успішного розвитку, необхідно, на наш погляд, орієнтуватися на долучення саме до євроатлантичної моделі колективної безпеки, яка має такі переваги:

По-перше, у разі агресивного нападу на одну з країн Альянсу члени Організації автоматично стають на її захист і виступають у збройній формі проти агресора.

По-друге, в НАТО всі питання вирішуються консенсусом. Якщо хоч одна країна заперечує проти якогось рішення – воно не приймається.

По-третьє, членство в Альянсі гарантує країні не тільки національну, військово-політичну, а й економічну безпеку.

По-четверте, це суттєва економія на власних військових витратах. Приєднання України до НАТО створить сприятливі умови для активного залучення інвестицій з країн-членів.

Звичайно, можна рухатися до європейської спільноти (як Румунія, Болгарія, Чехія, Словаччина, Польща та інші посткомуністичні країни), а можна шукати власну утопічну, первісну модель розвитку. Шлях країни має

визначати інтелектуальна еліта. Тільки поінформованість та цілковите усвідомлення правильного шляху дасть кінцевий позитивний результат – розквіт держави і нації.

Полторацький Олександр, кандидат політичних наук, доцент кафедри європейської та євроатлантичної політики Дипломатичної академії України при Міністерстві закордонних справ України

– Україна при захисті національних інтересів та формуванні стратегії національної безпеки намагається використовувати регіональні, субрегіональні інструменти, які реалізуються через низку провідних міжнародних структур. Фундаментальною проблемою України є визначення через її законодавчу базу геополітичного і гео-економічного місця в Європі та світі. Науковий істеблшмент України, вивчаючи проблему євроатлантичної інтеграції, ще не досить ґрунтовно дослідив усі позитивні й негативні сторони інтеграції в НАТО. Таким чином сьогодні немає єдиної ідеології держави, що і створює національну загрозу для української державності.

Інтеграція України до Організації Північноатлантичного договору – це означає не просто бути членом Альянсу, а значно більше – бути частиною потужного військово-політичного механізму. Коли країна захищена, як військово, так і економічно, то відкривається сприятлива можливість для реалізації її зовнішньополітичного курсу.

У проекті Закону «Про засади внутрішньої та зовнішньої політики України», який був ухвалений ВРУ у першому читанні, говориться, що основними засадами зовнішньої політики є: забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, правовий простір з метою набуття членства в Європейському Союзі; дотримання Україною політики позаблоковості, що означає неучасть України у військово-політичних союзах, пріоритетність участі у вдосконаленні та розвитку європейської системи колективної безпеки, продовження конструктивного співробітництва з НАТО та іншими військово-політичними блоками з усіх питань, що становлять взаємний інтерес. Таким чином, спостерігається зовнішньополітична векторна колізія, яка ще більше заплутує міжнародне співтовариство і Україну зокрема. Єдиним вирішенням цієї проблеми є чітке визначення стратегічного вибору як для керівництва країни, так і переважної більшості населення, який буде остаточно закріплений на законодавчому рівні та впроваджений у життя.

По закінченні семінару відбувся тренінг на тему: «Сучасні форми і засоби інформаційної діяльності з європейської та євроатлантичної тематики», який провела:

Олена Арутюнян, сертифікований тренер з європейської освіти, директор Кіровоградської філії Київського міжнародного університету, вчитель вищої категорії, магістр управління навчальним закладом (місто Кіровоград)

Під час семінару-тренінгу наголошувалося на необхідності посилення інформаційно-просвітницької роботи з роз'яснення можливих моделей національної безпеки України, а також сутності європейської та євроатлантичної інтеграції; відзначалося, що українські громадяни України мають самостійно приймати рішення щодо вибору найбільш оптимальної системи захисту національних інтересів.

За результатами заходу прийнято рішення:

- про створення Кіровоградського центру євроатлантичної та європейської інтеграції,
  - формування мережі філіалів Центру в містах області,
  - створення молодіжного клубу «Дебати»,
  - підготовку тренерів з питань європейської та євроатлантичної інтеграції,
  - відкриття спеціалізованих кабінетів у загальноосвітніх закладах Кіровограда.
- Кіровоградський центр євроатлантичної та європейської інтеграції – це 16-й Центр європейської та євроатлантичної інтеграції, утворений Інститутом трансформації суспільства в регіонах України за розробленою ним Моделлю (<http://uanato.info/6-modelnato.asp>).
  - Серед учасників заходу було проведено анкетування з питань геополітичного вибору України. Респондентами були представники місцевої влади, керівники і викладачі вищих та загальноосвітніх закладів, журналісти Кіровоградської області. В опитуванні загалом взяли участь 134 респонденти. 60,45% опитаних кіровоградців висловилися за те, що Україна має бути складовою Європейської спільноти, 14,18% – членом ЄЕС на чолі з Росією.

Огляд підготовлено аналітичною групою Інституту трансформації суспільства

ЕКОНОМІЧНИЙ ЧАСОПИС-XXI

Журнал для національної еліти України

ПЕРЕДПЛАТИ І ДОЛУЧАЙСЯ!